

XY – představení studenta, pedagoga i odborníka

I-1) Představil by ses čtenářům jakožto vysokoškolský student?

V roce 1991 jsem po maturitě na gymnáziu nastoupil na pedagogickou fakultu Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích na trochu netradiční dvojbor čeština – matematika. Volba studia matematiky je jednoduše vysvětlitelná: třída, kterou jsem navštěvoval na gymnáziu, byla matematická, matematika byla mým oblíbeným předmětem, šla mi a měl jsem ji rád. I volba češtiny dává smysl: od dětství jsem hodně četl, nejprve díky rodičovské knihovně, později díky knihovnám veřejným, takže literatura byla mojí druhou velkou láskou, kterou jsem se rozhodl následovat.

I-2) Upřednostňoval jsi některý z oborů? Co rozhodlo o literárním směřování?

Prostě jsem vystudoval oba předměty, aniž bych nějak vážně přemýšlel, že jednou budu muset volit. V posledním roce studia se stala věc, která vlastně sama rozhodla mé další směřování. Zpočátku se zdála jako jedna z událostí, které se okolo nás stále dějí, dnes vidím, jak byla zásadní. Dalibor Tureček, můj tehdejší učitel, mě někdy v posledním ročníku pozval na sklenku vína a zeptal se mne na mé další plány. Popravdě, žádné velké jsem neměl, doktorské stadium na češtině ani matematice tehdy v Budějovicích nebylo. Dalibor Tureček mi navrhl, že mne seznámí s Miroslavem Červenkou, profesorem FF UK, jehož jméno ve mne budilo posvátnou úctu, ale to bylo asi tak všechno. Narychlo jsem začal shánět cokoli o něm a o něm, abych si to přečetl a zabránil ostudě, kdy se mám setkat s někým, jehož dílo neznám. Takže jsem začal šprtat Červenku... jenže, každý kdo se trochu orientuje v české strukturalistické teorii literatury, dobře ví, jak je to bláhové, je to jako jíst koláč odprostředka! Takže jsem musel pěkně popořadě: Mukařovský, Vodička, Červenka, Jankovič... a tenhle proces se prakticky dodnes nezastavil, rozrostl se směrem k dalším školám a koncepcím.

I-3) Stal ses tedy Červenkovým doktorandem. Pokud se nepletu, byla to také doba, kdy jsi poprvé potkal Lubomíra Doležela. Jak s ním probíhalo první seznámení?

Díky Daliborovi Turečkovi jsem se tedy nakonec s Miroslavem Červenkou setkal a domluvili jsme se, že by byl ochoten stát se mým školitelem na FF UK. Ovšem tenkrát jsem byl přesvědčen, že v rámci svého doktorského studia napíšu monografii o díle Jana Weisse, jemuž jsem se věnoval už v práci magisterské. A s tímto plánem jsem na doktorát nastoupil. Stejně jako předtím uviděl můj "potenciál" Dalibor Tureček, Miroslav Červenka ho po krátké době dokázal specifikovat – došlo mu, že spíše než otázky literárně historické týkající se okolností Weissova díla mne zajímají otázky týkající se jeho výstavby, a po roce studia mne s nežárlivou velkorysostí sobě vlastní upozornil, že zanedlouho bude v Praze Lubomír Doležel a že by bylo záhodno se s ním potkat, což byl ochoten zprostředkovat. Takže někdy v létě 1997 jsem se potkal s Lubomírem Doleželem, o němž jsem v té době věděl, že má něco společného se stylistikou, teorií literatury a že žije v Kanadě – zkrátka, nic moc vědomosti. Doležel, s nímž jsme se sešli neformálně u piva, byl pro mne zjevením – byl někým, kdo o literatuře přemýšlel a mluvil podobně jako já, tedy relativně technicky, systémově a analyticky. To je dnes samozřejmě velice jednoduše vysvětlitelné společným zájmem o matematické metody, logiku, analytickou filosofii a strukturalistickou systémovost.

I-4) V té době Doležel dokončoval zásadní knihu *Heterocosmica: fiction and possible worlds*; věděl jsi o jejím vydání?

Ano, mezitím jsme pomalu začali komunikovat i po e-mailu, a tak jsem věděl, že se chystá k vydání nová Doleželova kniha, kterou mi do Prahy skutečně přivezl. Jakkoli jsem koncept možných, respektive fikčních, světů v literatuře od Doležela už znal, pravou branou do nich se stala až *Heterocosmica*. Kolikrát jsem je později četl, nerozuměl, vracel se v textu, knihu zahazoval, polemizoval... Nicméně, na téže schůzce mne Doležel požádal, zda bych nepřemýšlel nad tím, že bych přeložil jeho *Occidental Poetics* do češtiny, což by nám umožnilo být v užším kontaktu. Myslím, že už tenkrát naznačil, že bychom se kvůli tomu mohli potkat v Kanadě. Zmínka to byla příjemná, ale chápal jsem ji čistě jako možnost hypotetickou. No, a o rok a něco později už jsem seděl v letadle směr Kanada a s pozvánkou na stipendijní pobyt na University of Toronto. Tak začala má cesta za fikčními světy, která dosud neskončila.

II-1) Váhal jsi někdy, jestli se věnovat naplno pedagogice, nebo akademické dráze?

Tak předně, jsem vystudovaný učitel, je to moje povolání, které mne baví. Učil jsem už při škole, ale hlavně jsem začal učit češtinu na Dept. of Slavic Languages and Literatures, University of Toronto, kde jsem zůstal ještě dva roky po uplynutí výše zmíněného stipendia. Upřímně říkám, že v učení češtiny pro cizince jsem se tak řečeno nenašel. A nenašel jsem se v něm ani o rok později, když jsem ji učil na School of Slavonic and Eastern European Studies, University College London, kam jsem byl přijat na roční zástup za Roberta Pynsenta, který si vybíral svůj sabbatical. Ale k tomu jsem učil i českou literaturu, a to bylo něco jiného. To mne docela bavilo, i když jsem najednou musel učit třeba dějiny české literatury 19. století anglicky, navíc pomocí specifických textů, které mi Pynsent ve své výjimečnosti vybíral - jeho, mírně řečeno, netradiční přístup k české literatuře je legendární!

II-2) Máš tedy pedagogickou praxi ze zahraničí. Jací byli tamní studenti? Zajímali se s porovnáním s českými o stejná témata? Nebo nacházeli, především v literatuře, jiné souvislosti?

Základním rozdílem mezi českými a zahraničními studenty je kontext, respektive jeho míra. Prostě najednou se člověk ocitne před publikem, se kterým si teprve musí „srovnat hodinky“. Nejde jenom o rozdíl ve vědomostech třeba o české literatuře, ale o celý kulturní a historický kontext. Na druhou stranu, samostatnost zahraničních, v mém případě severoamerických a britských studentů je pověstná a tato pověst je pravdivá. Své studium, za které si platí, berou velice vážně, tvrdě pracují, jejich soft-skills jsou perfektní, jakož i jejich entusiasmus. Naproti tomu, čeští studenti jsou sice kontextově na neporovnatelně vyšší úrovni, ovšem často méně motivovaní. Co se týče témat, je samozřejmé, že je to velice individuální záležitost, zatímco zahraniční studenti se často stávají čtenáři české literatury v češtině právě až na univerzitě, čeští studenti mají v tomto obrovský náskok, to se samozřejmě na výběru témat odráží. Musím říct, že to, co jsem si vlastně úplně nejvíc při učení české literatury v cizině užíval, byly právě ty souvislosti, které do svého rozumění české literatuře vnášeli. Někdy to bylo spíše úsměvné než inspirativní, ale někdy mi jejich postřehy umožnily vystoupit ze stínu zaběhlého kánonu a nahlédnout věci jinak, snad i hlouběji. Jedna perlička za všechny: co třeba Babička jako protofašistický román? A teď si lámejte hlavu vy!

II-3) A první kontakt s českým školstvím v roli pedagoga?

Mezi Kanadou a Spojeným královstvím jsem měl roční pauzu, kterou jsem prožil v Brně – a tehdy jsem začal učit na ÚČLK FF MU a konečně teorii literatury! Mohl jsem tak zúčastnit celá ta léta studia oboru. Myslím, že zpočátku to byly jen výběrovky, poté, když jsem se v roce 2004 vrátil z Londýna, teorii povinnou. Podílel jsem se na tom, že povinná teorie literatury byla na Ústavu české literatury a knihovnictví hodinově dotována neobyčejně silně, každý rok jsem vypisoval nové výběrové kurzy. Po svém loňském odchodu z ÚČLK a po příchodu na Ústav obecné jazykovědy [obě na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity – pozn. VV] jsem tyto své aktivity přenesl právě tam a snažím se přizpůsobit své kurzy specifickým požadavkům svých nových studentů.

II-4) Zřejmě to bude otázka, která Tě dostane na tenký led, ale jak vnímáš své studenty? Prošli během let nějakou změnou?

Musím říci, že i po více než šestnáctileté praxi učení na různých domácích i cizích univerzitách pro mne studentský stav zůstává jistou záhadou. Existují obecné trendy, které jsou docela dobře vysledovatelné – třeba to, že současní čeští studenti jsou o mnoho lepší v tzv. soft-skills, tedy především ve způsobech vyhledávání a zpracování informací, ale zároveň se daleko častěji ztrácejí na časové ose, než jejich kolegové z počátku jednadvacátého století. Ovšem jinak je každá predikce marná – je pravda, že byly doby, kdy jsem propadal mírnému pesimismu ohledně budoucnosti oboru, ovšem zatím se vždycky stalo, že se v mých kursech čas od času objevili studenti, kteří mne naopak naplnili mírným optimismem. Je mi jasné, že teorie literatury nikdy nebude mít takovou základnu a atraktivitu jako literární historie, o to více si takových studentů vážím.

III-1) Než se dostaneme k teorii vyprávění, bylo by záhodno zmínit, že jsi především teoretik fikčních světů...

Teorie fikčních světů mne provází životem už skoro dvě dekády – za tu dobu se u mne zabydlela a též, doufám, se já k ní chovám otcovsky a starám se o ni. Však FF MU je jedinou fakultou v ČR, kde jsou této teorii věnovány systematické kurzy. A nejde jen o kurzy: před jedenácti lety jsem vydal svůj *Úvod do teorie fikčních světů*, který se stal standardní příručkou pro ty, kteří se chtějí touto cestou vydat, letos vyšla jeho anglická mutace. Samozřejmě, bylo by úžasné, kdyby se uchytil i ve světě, ale osudy teoretických knih jsou jen těžko vyzpytatelné.

III-2) Ze všech možných teorií, které v literatuře existují, proč zrovna tato?

Teorie fikčních světů je prostě sexy. Je přiměřeně systémová, přiměřeně analytická i přiměřeně eklektická, ale hlavně vidím její analytický potenciál. Právě aplikabilita teorie na primární literaturu je tu přece to, oč tu běží! Teorie fikčních světů je aplikabilní takovým svým nenápadným způsobem – spíše než by obsahovala nějaký systém univerzálně použitelný pro analýzu beletristických textů, poukazuje na subtilní aspekty fikčně textové i světové výstavby, které je možné použít pro detailnější analýzy jednotlivých jevů dle potřeb teoretiků samých. Líbí se mi spojení této teorie se strukturalistickým rozbohem, stejně jako s analytickou filosofií a s teorií fikce a fikcionalita. Nicméně, analytický potenciál celé teorie je možné prokázat jenom jedním možným způsobem, a tou je vytrvalá aplikace na primární texty. Zatímco ve světě jdou tyto aplikace spíše směrem k recepčním aspektům tvorby fikce, či k literárním postavám, v českém prostředí se objevily nedávno Doleželova *Heterocosmica II* a moje *Fikční světy české realistické prózy*, které jdou spíše směrem k podchycení jednotlivých směrů (realismus, postmoderna), konkrétních autorů a děl.

III-3) Sám pojem „fikční svět“ je ale dnes používán dost vágně...

Jakkoli jsem rád, že v domácím prostředí zdomácnělo, obávám se, že zdomácnění vede k vulgarizaci, kterou si prostě ten termín nezaslouží. Dnes se fikční světy skloňují jako housky na krámu, ovšem je třeba si uvědomit, že se opravdu jedná o velice precizně definovaný termín v rámci nějaké systémové teorie. Bohužel nejen studenti, ale i renomovaní literární historikové jej dnes používají zcela nahodile, nejčastěji ve smyslu „fikcí zobrazená realita“, ale tato vulgarizace je tristní. Přece také nepoužíváme například termín „diferenciální rovnice“, abychom odkazovali k jakémukoli matematickému vztahu. Moc prosím, vyjadřujeme se precizně, literární teorie si to zaslouží.

III-4) Zmiňuješ svou poslední knihu *Fikční světy české realistické prózy*; co nového přináší? Jde spíše o sumu výkladů literárních děl na pozadí teorie fikčních světů, nebo ji metodologicky rozšiřuje?

Fikční světy české realistické prózy jsou především experiment. Navíc je konečný tvar knihy něčím úplně jiným, než jsem původně zamýšlel. Prostě jsem před lety v jedné chvíli, bylo to při zkoušení u státnic, zjistil, že si musím sám pro sebe definovat, co je vlastně realismus. Teorie fikčních světů se zdála dobrým

nástrojem, šel jsem tedy do toho. Jenže!, pro účely celé knihy jsem musel definovat pojem „realistického fikčního světa“, jehož model jsem si ale musel sám vytvořit. A že je tento model zásadní extrapolací teoretického přístupu fikčních světů, je zřejmé každému, kdo knihu otevře. Taktéž celý aparát „realistických evokačních funkcí“ je vytvořen zcela pro účely této knihy. Doufám, že celá kniha nejenom ukazuje praktické možnosti aplikace teorie fikčních světů, ale poukazuje též na její tvárnost při řešení konkrétních literárních problémů.

III-4) Pokud chápu teorii fikčních světů správně, jde především o postihnutí vnitřních struktur literárního díla. Je to její silná stránka? Nebo spíše slabina, když se v přílišné systémovosti a strukturovanosti uvnitř sebe sama ztrácí potenciální recepční přesah literatury?

Teorie fikčních světů je přístup, který sám sebe označuje za sémantický, ovšem to, že jde o projekt sémanticko-pragmatický je zřejmé každému, kdo do ní byť jen povrchně pronikl. Systémová je hodně, já v tom spatřuji spíše její silnou stránku, možná bych pochopil jisté výtky směřující k její formálnosti a formalizaci, ale takové výtky provázely a provázejí například strukturalisticky orientované teoretické pozice odnepaměti, takže mají jen omezenou výpovědní hodnotu. Pravdou je, že recepčně založená teorie fikčních světů není. Ovšem recepční teorie a estetika je pro mne samotného něčím mezi věštění z koule a naprostou znalostí toho, jak čtenář čte. V literární vědě tento podivný přívažek, které jiné uměnovědy berou v potaz jen okrajově, docela přebujel. Jestli je pro někoho důležitý čtenář, ať si ho klidně zkoumá, já zkoumám literaturu, která je samozřejmě specifickým komunikátem mezi autory a jejich čtenáři, komunikátem, který je popsitelný v rámci nějakých sémanticko-pragmatických kontraktů, psychofyzický autor a psychofyzický autor leží mimo můj zájem. Jak říká limonádový Joe: „Někdo holky, jiný vdolky!“

IV-1) Tématem tohoto čísla Pulsů je vyprávění. Do jaké míry se považuješ za naratologa?

Teorie vyprávění bezesporu zažívá svůj boom po nezvykle dlouhou dobu – je to dáno také tím, že se nejedná a jednotnou teoretickou frontu, nýbrž o opravdu široké portfolio přístupů k široké škále otázek. Někdy mám až skoro pocit, že teorie vyprávění téměř nahradila teorii literatury jako takovou – prakticky subsumovala mnohé více či méně tradiční disciplíny. Někdy si sám na tomto poli připadám nevhodně, když vidím, co všechno naratologie dělá a co ji zajímá – a já pořád tvrdošijně zůstávám u té literatury... Takže odpověď je: považuji se spíše za teoretika literatury, než za kovaného naratologa, který by technicky obsáhl různá umění, vědy, předměty zkoumání i metodologie.

IV-2) Narážíš zřejmě na tzv. „narrative turn“, tedy metodologickou aplikaci teorie vyprávění na širokou škálu oborů. I když zůstáváš v literárním poli – zaujaly Tě některé z výzkumů mimo literární vědu? Neměli by být naratologové pyšní, že se jejich postupy šíří za hranice původního zájmu?

Když se člověk podívá na program konferencí dvou největších profesních organizací zabývajících se naratologií, ENN a ISSN [European Narratology Network a The International Society for the Study of Narrative – pozn. VV], vidí neuvěřitelnou škálu oblastí a témat souvisejících s fenoménem narativu a jeho zkoumání – doslova od všech možných umění a médií, přes psychologii a psychoterapii, obecné explanační modely, až po odvětví sociální vědy. Já to sám nenahlížím takhle megalomansky, ale dílčí věci mne stále zajímají a inspirují. Na pocity pýchy by bylo zajímavé se optat samotných otců zakladatelů, ovšem otázkou by asi bylo, co z té původní, strukturalistické naratologie zbylo a přežilo, já myslím, že ne mnoho.

IV-3) Naratologii jsem vždy vnímal jako názorovou platformu od které se odráží různorodé analýzy. Lze vůbec mluvit o nějaké naratologické škole?

O školách sice v rámci generalizace přístupů sami teoretici a historikové teorie mluví rádi a často, ale myslím, že v případě naratologie se situace vyvinula poněkud jiným směrem. Jakkoli se všichni sklánějí před francouzskou strukturalistickou školou jakožto zakladatelkou moderní naratologie, dnešní rozsah a způsob

spolupráce jednotlivých teoretiků spíše naratologie rozrůžňuje přístupově, než nějak místně či centrálně (ve smyslu příslušnosti k nějakému centru). Samozřejmě, i dnes platí v naratologii to, že lidé s podobnými přístupy spolupracují, ovšem při dnešních komunikačních možnostech nemusejí vlastně vytvářet žádná centra či školy. Teorie fikčních světů je naprosto krystalickým případem takového přístupu. Ale samozřejmě, naratologie je diverzifikována a často tak činí sama – mluvíme tak o pre-klasické, klasické a post-klasické naratologii, o naratologii kognitivní (či kognitivistické), kontextualistické, transgenerické... David Herman už na přelomu tisíciletí navrhl, abychom mluvili spíše o různých naratologiích než o typech v rámci jedné vědy.

IV-4) Když zmiňuješ teorii fikčních světů – jaké je její propojení s teorií vyprávění? Ovlivňují se navzájem?

Tak teorie fikčních světů je dnes už samozřejmě součástí naratologických zkoumání. Jakkoli existují v rámci fikčně světové teorie pokusy o její extrapolaci směrem k nenarativním literárním druhům a žánrům, u nás například známé Červenkovy *Fikční světy lyriky*, je tato teorie bytostně spojena s narativem a jeho aspekty. Co se týče extensionální strukturace fikčních světů, je do jisté míry snad i možné vidět Doleželův systém narativních modalit jako jistou alternativu klasických narativně gramatických koncepcí, systém intensionálních funkcí zase zřetelně souvisí s klasickým diskursivním zkoumáním narativu. Takže teorie fikčních světů je minimálně spojena s klasickým naratologickým základem, s francouzskou strukturalistickou školou, která moderní teorii vyprávění založila. Ovšem teorie fikčních světů souvisí i s dalšími přístupy, které se v moderní teorii vyprávění od jeho klasických dob objevily a etablovaly: můžeme v ní například vidět silný kognitivistický či dokonce recepční impuls. Tedy teorie fikčních světů má v moderní teorii vyprávění své zřetelné místo a snad si ho i udrží.

IV-5) Jak si stojí česká naratologie ve srovnání se světem?

Nemyslím, že existuje něco jako česká naratologie jako celek. Ohromné množství a pluralita přístupů, o níž jsem v souvislosti s naratologií mluvil, nechává stále méně a méně bílých míst na mapě naratologie. Navíc, rychlost, s níž se světová naratologie vyvíjí, znamená že ten, kdo chce výrazně uspět, musí být nejenom vysoce originální myslitel, ale též musí mít podmínky pro to, aby svůj přístup dobře promotoval. V oběm jsou Češi trochu hendikepováni, nevidím v současné naratologii žádnou významnou „českou stopu“. To ovšem neznamená, že se u nás nepěstují dílčí přístupy na vysoké úrovni, že se neučí dobré kurzy a že u nás naratologie nezdомácněla, naopak. Ryze české pak především zůstává poukazování na české teoretické koncepty, které se k teorii vyprávění nějakým způsobem vázaly či vážou, to za nás asi nikdo neudělá.

VI-6) Zmínka o „české stopě“ vyznívá dost pesimisticky. Čím to je? Chybí snad tuzemským naratologům ambice nebo rozhled?

Jak říkám, jde spíše o kombinaci okolností. Zaprvé, jde o to přijít s něčím originálním, což je stále těžší a těžší, zadruhé je třeba tento nápad „prodat“, to znamená postarat se o jeho distribuci do světového kontextu, zatřetí je dobré vytvořit nějaký okruh lidí, kteří budou tuto ideu rozvíjet a podporovat, což někdy může znamenat vedení celého týmu, a konečně začtvrté, výsledek musí být dostatečně sexy, aby vzbudil mezinárodní pozornost a zájem.

VI-7) Přesuňme se od teorie k praxi; když mluvíš o svébytných českých teoretických konceptech – existují nějaké ryze české vyprávěcí strategie?

Jakkoli si myslím, že největším opravdu ryze českým příspěvkem moderní naratologie je Doleželova koncepce vyprávěcích způsobů, která více než úspěšně dokáže konkurovat té Stanzelově či Genettově, nemyslím, že v české literární fikci existuje nějaké specifikum, které by nemělo ekvivalent ve vyprávění v jiném jazyku či jiných jazycích. To jistě na jedné straně souvisí s celkovou diverzifikací evropských jazyků a jejich exkluzivními vyprávěcími formami. Nerad bych se mýlil, ale v tuto chvíli mne na rovině diskursu nic zásadně exkluzivního nenapadá. Na druhé straně nevidím žádné zásadní specifikum ani na rovině příběhu, jeho kompozice a konstelací jeho činitelů. Myslím, že jsme v tomto zcela standardní, což je vlastně dobře, umožňuje nám to nahlížet literaturu v širokých kulturních a vývojových souvislostech.

IV-8) Pokud se nepletu, máš rád realistická vyprávění. Sleduješ podobné tendence i v současné próze? Nebo zůstáváš u klasiků?

Já jsem své zkoumání postavil na klasicích, chtěl jsem proniknout především do klasického období českého realismu. Nicméně si samozřejmě všímám, když čtu... Jak řekl jeden klasik: Po vynálezu realismu je těžké najít literaturu, v níž nejsou realistické rysy. No, já to nevidím úplně až tak rigidně, ale fakt je, že jistá vnímavost vůči realistickým rysům vyprávění v moderní próze občas ukáže zajímavé souvislosti. Takže: sleduji, ale na žádnou větší syntézu to nevidím.

IV-9) Když pomineš teoretický zájem, co sám v literatuře, potažmo vyprávění, hledáš? Dokážeš se oprostit od všech teorií a číst v nadneseném slova smyslu nepoznamenaně?

Jsem známým relativizátorem čtenářsky orientovaných teorií a rád používám argument: Já sám nevím, jak vlastně čtu, natož abych se pokoušel říkat cokoli o tom, jak čtou ostatní... Ale zkusím to jinak. Představ si, že jsi automobilový mechanik a víš o automobilových motorech, historických i současných, více, než „pouhý“ řidič. Sedneš si do moderního sportáku, sešlápneš plyn a vyrazíš. Jestli je to dobré auto, cítíš tu sílu, cítíš, jak se zapne první turbo, jak tě to vmáčkne do sedadla, pak druhé turbo a cítíš rychlost a sílu, což může být vrcholný zážitek. Proč by na tento zážitek měl mít nějaký vliv fakt, že na rozdíl od „pouhého“ řidiče, víš, jak je turbo vyrobeno, poskládáno a jak funguje? Na výsledném efektu to přece nic nezmění, funguje tak, jak má, to je celé. Jak jsem říkal, o čtení nevím moc, tak očividně o tom neumím ani mluvit...

IV-10) V Brně před několika lety vznikl Brněnský naratologický kroužek. Jak název dává tušit, jeho hlavním zájmem je narativ. Za čím vším BRNK stojí?

Jsem rád, že i v Brně máme platformu pro setkávání se s lidmi podobných odborných zájmů, tedy BRNK. Je to příjemné vídat studenty, současné a bývalé, jak chodí na BRNKovské přednášky – navíc jistá symbióza s fakultou je dobrá pro obě strany, moc věřím, že se BRNK stane ještě více než teď součástí rodinného stříbra. Nejde jen o teorii vyprávění, ale o celou teorii literatury – mám pocit, a nejsem sám, že nám v ČR zachází na úbytě, tedy aspoň její klasičtější formy. Na druhou stranu mám radost z toho, že se za pětadvacet let dostalo české povědomí o teorii literatury prakticky na běžnou světovou úroveň. A to včetně teorie vyprávění, která je ovšem specificky obohacována o český kontext a jeho teoretické dědictví. A právě tady má například BRNK nedocenitelnou roli.

IV-11) Čím si vysvětluješ jeho vznik právě v Brně, a ne třeba v Praze? Existuje snad v Brně nějaké živější teoretické podhoubí?

Myslím, že nejde o Prahu či Brno. Klidně to mohly být Kotěhůlky. Prostě se sešlo pár lidí, kteří zjistili, že je zajímavá stejná věc. Je zřejmé, že k takovému setkání zásadně přispěje specifické prostředí, v tomto případě to byla přítomnost univerzity a pracoviště akademie věd v jednom místě a do jisté míry i jejich propojení. Navíc kroužkové hnutí má v našich zemích svou velkou tradici, včetně slavného PLKu. To, že BRNK vznikl v Brně, zdaleka neznamena, že se na Brno také omezuje, naopak. V Praze je jistě silné teoretické cítění, ale buď se nesešla parta se společným zájmem, nebo se jim prostě do takového projektu nechtělo jít. Dnes je módní zakládat různá centra a instituty, většinou afiliované s nějakou vědeckou organizací, ale problém je v tom, že tato centra jsou často jen virtuální realitou, prostě nevyvíjejí žádnou smysluplnou aktivitu. A touhle cestou jsme jít nechtěli. Odpočátku jsme naprosto nezávislí, jdeme napříč organizacemi i přístupy, naše jediná zodpovědnost je naše práce, tedy přednášková činnost a společné badatelské projekty. Tohle se zvnějšku strašně špatně oceňuje, je za tím však spousta práce a povinností nad rámec našich běžných zaměstnání a propagace na domácích a hlavně zahraničních kolbištích, která více a více chápou BRNK jako specifický výzkumný subjekt. Doufám tedy, že BRNK je a zůstane známkou kvality a smysluplnosti a zajímavým partnerem lidí se společným zájmem.

V-1) Co Tě nyní čeká na akademické dráze?

Co právě dělám? Jako učitel na FF učím své kurzy, což mi poskytuje tak kýženou zpětnou vazbu týkající se mé vlastní odborné práce. No a tu v současnosti dělím mezi Slovník literárněvědného strukturalismu, což je projekt ÚČL AV ČR, a další. Přičemž pod tím "další" se vleze leccos, mám na mysli spíše menší věci, studie, konference, recenze, tedy věci, které se neustále proměňují. Do toho mám v hlavě ještě jeden projekt, ovšem to je běh na velice dlouhou trať, vlastně dost možná je to můj největší samostatný projekt... zkrátka, chtěl bych napsat monografii o Lubomíru Doleželovi. Narovinu, kdo to napíše, když ne já? Myslím to samozřejmě v nadsázce, Ale to nic nemění na tom, že mne ta práce asi čeká. Splním tím svůj dluh vůči Lubomíru Doleželovi a nejenom vůči němu. V posledních letech jsem se též věnoval poněkud detailněji otázkám spojeným s pojmem realismu v literatuře, myslím, že u toho ještě pár let zůstanu, je to fascinující téma a člověku to umožní načítat zajímavou primární literaturu. V neposlední řadě je tu samotná teorie literatury – byť mám po těch letech k dispozici relativně ucelené portfolio literárně teoretických přístupů, o kterých mohu přemýšlet v širších souvislostech, a o nichž snad dokážu i přednášet, je pravda, že o jiných nepřemýšlím ani nepřednáším. Nemyslím, že bych v těchto přístupech mohl ještě objevit "zlatý grál", ale občas člověk přece jenom zavadí o nějakou maličkost, která vhodně doplňuje to již ustavené portfolium. Takže se budu nadále rozhlížet i po těch přístupech, za něž zrovna "nekopu", ale které mohou mít nějaký dílčí potenciál. No, a už dvacet let mám rozepsanou monografii o Janu Weissovi...

Rozhovor vedl XY